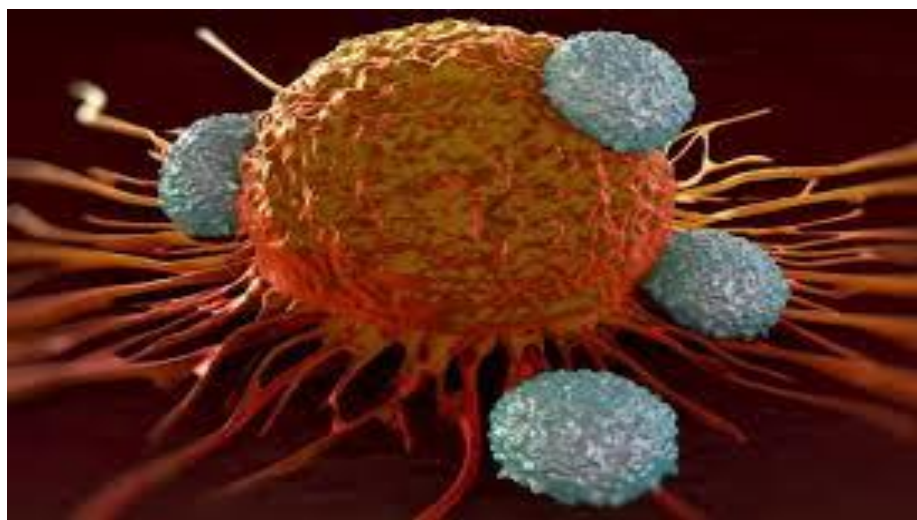

مدیریت خدمات شیمی درمانی

- ❖ فرایندهای مرتبط با بیمار
- ❖ فرایندهای مرتبط با دارو
- ❖ فرایندهای مرتبط با کارکنان

پروتکل شیمی درمانی

- عنوان پروتکل مورد استفاده
- قد و وزن و سطح بدن بیمار
- نام دارو و دوز استاندارد آن بر اساس سطح بدن یا وزن
- دوز اختصاصی دارو برای بیمار
- روز تجویز دارو در هر دوره
- اولویت تزریق دارو در رژیم های چند دارویی
- نحوه تجویز دارو
- نوع حلال، حجم آن و مدت زمان تزریق دارو

پروتکل شیمی درمانی

- تعداد دوره مورد نظر برای درمان
- فواصل بین دوره ها
- تاریخ تجویز دارو و شماره دوره
- تست های آزمایشگاهی برای پایش کردن عوارض درمان
- دلیل تغییر دوز دارو حین درمان و میزان تغییر آن
- عوارض ایجاد شده حین درمان و اقدامات انجام شده
- اقدامات حمایتی مورد نیاز (مایع درمانی، ضد تهوع، GCSF)
- در این مرحله با دادن توضیحات کافی در مورد روند درمان و سود و زیان احتمالی ناشی از درمان از بیمار رضایت آگاهانه اخذ می شود.

بررسی های پیش از تزریق

- بین تاریخ دستور پزشک و آزمایش های لازم برای تزریق با تاریخ تزریق دارو نباید بیش از ۴۸ تا ۷۲ ساعت مطلوب باشد. زمان مطلوب ۲۴ ساعت است.
- اگر بیمار در روزی غیر از روز ویزیت و دستور پزشک برای تزریق مراجعه کند، پس از انجام ارزیابی های کلی توسط پرستار در صورت تردید در مناسب بودن شرایط بیمار باید به پزشک معالج اطلاع داد.

موارد مورد ارزیابی قبل از تجویز دارو توسط پرستار

- هویت بیمار
- وجود رضایت آگاهانه
- آزمایش خون بیمار
- ارزیابی عوارض ناشی از دارو در دوره قبلی و اطمینان از تجویز داروهای حمایتی و ضد تهوع
- رژیم دارویی
- شماره دوره درمانی
- دوز دارو
- مسیر تزریق دارو

- نوع حلال و میزان آن متناسب با داروی سایتوتوکسیک تجویز شده
- توالی صحیح تزریق دارو در رژیم های چنددارویی
- تاریخ و زمان تزریق دارو
- تاریخ انقضای دارو
- نحوه نگهداری دارو
- حساسیت داروی بیمار

احتیاطات زمان تزریق دارو

- استفاده از لوازم محافظت شخصی مثل دستکش دو لایه، عینک و گان در تمام مراحل تزریق دارو
- محل دارو پایینتر از سطح چشم باشد.
- گذاشتن پد جاذب زیر محل تزریق دارو که زیر آن با پلاستیک پوشانده باشد.
- از تماس دارو با پوست بیمار ممانعت شود.

موارد قطع دارو حین تزریق

- تمایل بیمار به قطع دارو
- شک به صحیح بودن نوع دارو، نحوه و روش تجویز دارو و تاریخ انقضای دارو
- اختلال عملکرد تجهیزات تزریق
- هر گونه شک مبنی بر اختلال عملکرد رگ مورد استفاده و احتمال نشت زیر جلدی دارو.

احتیاط های پس از تزریق دارو

- عدم جداسازی ست تزریق از کیسه حاوی ماده سایتوتوکسیک
- در زمان جدا کردن ست تزریق باید ابتدا شستشوی ست تزریق انجام شود.
- قسمت های آلوده، دستکش و گان و زباله های خطرناک در سطل شیمیایی ریخته شود.
- قبل از خارج کردن دستکش داخلی، کیسه زباله های داروی سایتوتوکسیک در کیسه دوم قرار داده شود.
- در صورت آلودگی سطوح با داروی سایتوتوکسیک، با دترجنت، هیپوکلریت سدیم و خنثی کننده شسته شود.
- قبل از ترک محل تزریق دارو، دست ها با آب و صابون شسته شود.
- کیت نشت باید در محل تزریق وجود داشته باشد.

سه اصل مهم در فرایند تامین، آماده سازی و تزریق دارو

○ حفاظت از بیمار:

استفاده از تکنیک های ضد عفونی مناسب، جلوگیری از نشت زیر جلدی دارو

○ حفاظت از پرسنل:

استفاده از تجهیزات حفاظت فردی

○ حفاظت از محیط:

ممانعت از نشت و پخش شدن قطرات دارویی، مدیریت دفع پسماند دارویی

نکات مهم در مورد یخچال دارویی

- عدم نگهداری دارو در طبقات کف یخچال
- قرار دادن حس گرهای دمایی در قسمت مرکزی یخچال و بین داروها.
- کالیبره کردن
- نظافت یخچال
- ثبت دما

نگهداری دارو

- مطابق توصیه کارخانه سازنده و برچسب روی محصول
- نگهداری در محیط خشک، دمای ۱۵ تا ۲۵ درجه سانتیگراد، عاری از آلودگی و نور شدید
- تهویه مناسب (حداقل ۱۲ بار در ساعت).
- رطوبت ۶۰٪.

عبارت های استفاده شده برای رعایت شرایط دمایی

عبارت روی برجسب	دمای د نظر
Do not store over 30	From +2 to +30
Do not store over 25	From +2 to +25
Do not store over 15	From +2 to +15
Do not store over 8	From +2 to ++8
Do not store below 8	Frm +8 to +25

استانداردهای آماده سازی دارو

- حفاظت از کارکنان
- حفاظت از فرآورده
- به حداقل رساندن آلودگی محیط زیست
- کاهش هدر رفت فرآورده دارویی
- امکان آماده سازی دارو با دز تجویز شده و کاهش عوارض و افزایش اثربخشی

تجهیزات آماده سازی دارو

- هود کلاس IIB با استاندارد ذرات هوای ISO Class5
- تمام مراحل آماده سازی دارو از جمله هواگیری ست سرم در داخل هود انجام شود.
- هود باید هر ۶ ماه بازبینی و پس از هر بار تعمیر یا جابجایی مجددا تایید شود.
- امکان آماده سازی ۱۲ دارو در ساعت
- در حین آماده سازی دارو از یک پد برای روی میز کار استفاده کرد که بعد از هر نوبت آماده سازی دارو باید تعویض گردد.
- یک سیفتی باکس داخل آن باشد.

برای رفع آلودگی ناشی از نشت دارویی

- آگاه کردن سایر کارکنان
- استفاده از کیت وسایل حفاظت فردی
- در موارد نشت مایع قرار دادن پد جاذب روی محل نشت پیدا کرده
- در موارد نشت پودر، قرار دادن پد مرطوب
- جمع آوری تکه های شیشه شکسته با خاک انداز یکبار مصرف
- جمع آوری تمام پدهای آلوده و قرار دادن در کیسه مخصوص پسماند سایکوتیک

- تکرار مراحل فوق تا پاک شدن کل ماده نشت پیدا کرده
- استفاده از محلول شستشو برای تمیز کردن منطقه
- شستشوی منطقه با آب
- خشک کردن کامل منطقه
- درآوردن تجهیزات حفاظتی به ترتیب و قرار دادن در کیسه مخصوص پسماند
- قبل از خارج کردن دستکش دوم، مجدداً پسماندها بسته بندی شود.
- شستشوی دست ها با آب و صابون
- جایگزینی کیت نشت در محل
- گزارش آلودگی به وجود آمده به بخش

در صورتی که دستگاه آلوده شده باشد

- در صورتی که حجم آلودگی بیش از ۳۰ میلی لیتر باشد و یا محتویات یک ویال و یا یک آمپول کامل ایجاد آلودگی کرده باشد از کیت نشت استفاده می شود.
- در صورت وجود خرده شیشه از دستکش ضخیم استفاده شود.
- خرده شیشه ها را در سیفتی باکس داخل هود ریخته شود.
- در موارد نشت داروی مایع.....
- در موارد نشت دارو از نوع پودر....

دفع پسماندهای داروی سایتوتوکسیک

- تمام ظروف محتوی پسماند سایتوتوکسیک باید نماد پسماند سایتوتوکسیک داشته باشد.
- تجهیزات قابل استفاده مجدد مثل ترالی، سینک، عینک محافظ و ... باید به وسیله آب گرم و صابون کاملاً شسته و به خوبی خشک شود. هنگام شستشو باید دستکش و گان پوشید.
- ترشحات بدن بیماران بعد از تزریق داروی سایکوتیک جز پسماندهای دارویی محسوب می شود.

مدیریت فرآیندهای مرتبط با کارکنان

○ ۱- آموزش پرسنل

○ ۲- ایمنی پرسنل :

۲-۱ پایش وضعیت بیولوژیکی:

- آزمایش CBC و ادرار در زمان شروع به کار و سپس هر ۶ ماه
- پیگیری کارکنانی که در وضعیت سلامتی آنها تغییر به وجود آمده یا مواجهه قابل توجه داشته اند.

○ ۱-۲ پایش وضعیت بیولوژیکی:

- بررسی حضور ماده دارویی یا متابولیت آن در مایعات یا هوای بازدم در فرد در معرض، باید به صورت اختصاصی و همزمان با تغییر وضعیت سلامتی و بروز بیماری ها و علائم اولیه انجام گردد.
- در صورتی که افرادی که داروها را آماده میکنند به عفونت مبتلا شوند نباید به این فعالیت ادامه دهند.

○ ۲-۲ بهداشت:

- از خوردن، آشامیدن، آدامس جویدن، استفاده از فرآورده های آرایشی بهداشتی و زیورآلات در محیط آماده سازی دارو اجتناب کنند.

○ ۳-۲ فرایند کار:

- تعداد افراد باید کافی باشد
- هر فرد حداکثر دو ساعت پی در پی باید دارو آماده کند.

○ ۲-۴ اقدامات اورژانسی:

○ ۲-۴-۱ دستورالعمل اجرایی در تماس داروی سایتوتوکسیک با پوست

○ ۲-۴-۲ دستورالعمل اجرایی در تماس داروی سایتوتوکسیک با چشم

○ ۲-۴-۳ دستورالعمل اجرایی needle stick

○ ۲-۴-۴ دستورالعمل اجرایی در آلودگی لباس، یونی فرم پرسنل و ملحفه

۲-۵ پرسنل باردار

- در صورت باردار بودن یا شیردهی باید اطلاع دهند.
- تمام پرسنل در سن باروری باید آگاه به عوارض احتمالی کار با داروی سایکوتیک باشند و با انتخاب آگاهانه مسئولیت را بر عهده بگیرند.

۲-۶ لباس و تجهیزات حفاظت فردی

○ ۲-۶-۱ گان:

- یکبار مصرف، الیاف فاقد پرز، نفوذپذیری کم، جلوبسته، آستین بلند با سر آستین الاستیک یا مچدار، کاملاً بسته و بدون محفظه
- تعویض در صورت پاره شدن یا آلودگی حین کار
- عدم خروج از بخش شیمی درمانی (استثنا: دفع پسماند داروی سایتوتوکسیک)

○ ۲-۶-۲ پوشش سر

○ ثابت روی سر ، یکبار مصرف و کم پرز.

○ ۲-۶-۳ پوشش پا

○ یکبار مصرف و نفوذپذیری کم

○ ۲-۶-۴ دستکش

بدون پودر ، شستشوی دست قبل از پوشیدن و بعد از درآوردن

○ تعویض دستکش باید با تواتر هر ۳۰ دقیقه، در صورت پاره شدن حین کار و بعد از پایان کار هر بیمار

○ ۲-۶-۵ ماسک

استفاده از ماسک N95 یا P100 در هنگام مواجهه با ائروسول های شیمی درمانی. محافظتی در برابر گاز یا بخار دارو ایجاد نمی کند.

○ ۶-۶-۲ عینک محافظ

استفاده در هنگام پاک سازی محیط، پاکسازی نشت دارویی و در زمان خطر حضور ایروسل سایتوتوکسیک

باید کاملاً روی چشم را بگیرد و بعد از اتمام کار با آب شستشو داده شود.

○ ۷-۶-۲ محافظ صورت

استفاده در صورت احتمال پاشیده شدن داروی سایتوتوکسیک

۸-۶-۲ کابین بیولوژیک ایمن

استفاده از آن هم از فرآورده و هم از فرد محافظت می کند.
هر ۶ ماه باید بازبینی گردد.

پرستار بیمار دریافت کننده شیمی درمانی می بایست دارای:

۱. دانش کافی در مورد درمان
۲. مهارت در ارزیابی
۳. تخصص تکنیکی
۴. توانایی در حمایت جسمی و روحی بیمار

پرستاری از بیمار شیمی درمانی شروع می شود با:

○ آگاهی کامل از:

۱. شرایط کلی بیمار
۲. هدف از درمان
۳. دوز داروها، روش تجویز ، زمان بندی
۴. دستورالعمل های کلی
۵. عوارض جانبی داروها

مدیریت بیمار توسط پرستار مستلزم:

- a. مشاهده و بررسی پاسخ به درمان
- b. ارزیابی و ثبت علائم و نشانه ها .
- C. دسته بندی و ارائه اطلاعات لازم به سایر اعضای تیم .
درمانی.

نقش یک پرستار در شیمی درمانی:

قبل از اجرای شیمی درمانی:

۱. مرور کنید:

دستور دارویی شیمی درمانی را که باید شامل:

- نام عامل آنتی نئوبلاستیک
- دوز دارو
- روش تجویز دارو
- آگاهی از اثرات نامناسب دارو
- بررسی وضعیت فیزیکی بیمار
- تاریخ و زمان هر عامل نئوبلاستیک که باید تجویز شود.
- انتخاب بهترین محل تجویز دارو

نقش یک پرستار در شیمی درمانی:

○ قبل از اجرای شیمی درمانی:

۲ - بیمار را بدرستی شناسایی کنید.

۳ - داروهایی که همراه با داروهای شیمی درمانی تجویز می شود نظیر ضد تهوع ها ، آرام بخش ها و ...

محافظت از مراقبت کنندگان

پرستار ممکن است از طریق تماس مستقیم، استنشاق و بلع در معرض میزان کمی از دارو قرار بگیرد.

در پرستاران واحد آنکولوژی تحریک پوست و چشم، تهوع و استفراغ، زخم های موکوزی بینی، ناباروری، تولد کودکان کم وزن، ناهنجاری های مادرزادی، سقط های خودبخودی و مواد جهشی در ادرار گزارش شده است.

استفاده از وسایل حفاظت فردی

پرستاران باید به بیماران، خانواده ها و خدمات در خصوص احتیاطات آموزش دهند.

نکات ایمنی در بکار بردن داروهای شیمی درمانی

۱. قبل و بعد از آماده سازی داروهای شیمی درمانی ، دست های خود را بشوئید.

۲. یک محفظه با امنیت بیولوژیک برای آماده کردن همه داروهای شیمی درمانی بکار برید.

۳. در زمان تماس با داروها و ترشحات بیماران دریافت کننده شیمی درمانی دستکش جراحی بپوشید.

۴. در زمان آماده سازی و بکار بردن داروهای شیمی درمانی گان یکبار مصرف ، دستکش بدون پودر و محافظ صورت یا عینک بپوشید.

۵. قبل از آماده سازی دارو و پس از اتمام آن سطوح داخلی محفظه را با الکل ۷۰ % و حوله یکبار مصرف پاک کنید.

نکات ایمنی در بکار بردن داروهای شیمی درمانی

- ۶- تمامی وسایل مورد استفاده در آماده کردن و به کار بردن داروها را در ظرف بدون سوراخ ،ضد نشت بکار برید.
۷. به منظور پیشگیری ناشی از پاشیده شدن ذرات ، تمام سطوح را با پدهای پلاستیکی جاذب رطوبت و تمیز بپوشانید.
۸. مواد غیر قابل مصرف را مانند مواد خطرناک دور بیندازید.
۹. روی محصولات شیمی درمانی دور ریخته شده برچسب زده و آن را در کیسه های غیر قابل نفوذ و غیر قابل نشت قرار دهید.

با رعایت این موارد احتمال خطر مواجهه با مواد شیمی درمانی را به حداقل برسانید.

مراقبت های کلی پرستاری در شیمی درمانی

- ۱- بررسی وضعیت آب و الکترولیت
- ۲- اصلاح خطرات خونریزی و عفونت
- ۳- اجرای ایمن شیمی درمانی

بررسی وضعیت آب و الکترولیت

بی اشتهایی، تهوع و استفراغ، تغییر ذائقه، موکوزیت و اسهال، بیمار را در معرض خطرات اختلال وضعیت تغذیه ای و آب و الکترولیت قرار می دهد.

باید مکرراً وضعیت تغذیه و آب و الکترولیت بیمار را بررسی کرده و بیمار را تشویق به دریافت مایعات و رژیم غذایی به اندازه کافی تشویق کرد.

اصلاح خطرات خونریزی و عفونت

سرکوب مغز استخوان و سیستم ایمنی خطر عفونت و اختلالات خونریزی دهنده را افزایش می دهد.

بررسی و مراقبت پرستاری روی تعیین و اصلاح عواملی که اینگونه خطرات را در بیمار افزایش می دهد متمرکز باشد.

اجرای ایمن شیمی درمانی

پرستاران باید از شیمی درمانی و سایر عواملی که همراه با واکنش های ازدیاد حساسیتی، راهکارهای پیشگیری، ویژگی های علائم و نشانه های واکنش حساسیتی و مداخلات زود هنگام برای پیشگیری از پیشرفت آنافیلاکسی مطلع باشد.

باید به بیمار و خانواده آموزش دهد که داروهای تجویز شده قبل از حضور در مرکز را مصرف و علائم و نشانه هایی که در طول تزریق را به پرستار گزارش دهد.

توجه به خروج دارو از رگ:

-عدم برگشت خون از کاتتر داخل ورید

-مقاوت در برابر جریان مایع به داخل ورید

-سوختگی یا درد و تورم یا قرمزی در محل

نیازهای آموزشی خانواده بیماران:

- ۱- اطلاعات در مورد دلایل اصلی ایجاد علائم
- ۲- چه علائمی مورد انتظار است
- ۳- در مورد آینده چه انتظاری می‌رود
- ۴- عوارض جانبی
- ۵- منابع عمومی
- ۶- اطلاعات به روز و مطمئن
- ۷- راههای اطمینان بخشی به بیماران
- ۸- راههای رفع کاهش انرژی بیمار
- ۹- راههای صحبت کردن در مورد مرگ با بیمار

آموزش به بیمار در مورد خودمراقبتی عوارض شایع داروهای شیمی درمانی

✓ عفونت

○ آموزش:

- رعایت نکات بهداشتی: استفاده از مسواک و لیف حمام اختصاصی، حمام روزانه، شستن دستها
- اجتناب از مصرف آبی که بیش از ۱۵ دقیقه مانده باشد.
- اجتناب از مصرف سالاد، میوه جات و سبزیجات خام.
- اجتناب از قرار دادن گل و گیاه تازه در اتاق.
- اجتناب از مصرف گوشت های کباب شده با نیم پز.
- نداشتن ملاقاتی
- استفاده از ماسک

✓ خونریزی

○ آموزش:

➤ استفاده از مسواك نرم و ریشتراشبرقي، عدم استفاده از نخ دندان با پلاکت کمتر از ۵۰۰۰۰ در میلیمتر مکعب

➤ اجتناب از مصرفداروها حتیآسپیرین و یا مسکن هایدیگر بدون تجویز پزشك

➤ کاربرد فشار ملایم ۳ تا ۵ دقیقه بر روی مکانهای تزریق

➤ مراجعه فوري به پزشك در صورت مشاهده هر گونه خونريزي خودبخودي از لثه ها ، ادرار خوني، خون در مدفوع و یا کبود شدگی ناگهانی در بافت های بدن

✓ آلویسی

○ آموزش:

- ریزش مو ۱۰ تا ۲۱ روز بعد از تجویز دارو رخ میدهد.
- ریزش مو موقتی است و هنگامی که دارو قطع شود مجدداً رویش مییابد. (عموماً ۲ تا ۶ ماه بعد از درمان)
- ریزش مو ممکن است به صورت ناگهانی و به مقدار زیادی رخ دهد. بنابراین قبل از اینکه ریزش شروع شود، کلاه گیس، کلاه، روسری، مناسب را انتخاب کنند.
- از ششوآر کردن مو، مجعد کننده های مو، شامپوهای زبر کننده شستشوی مو، رنگ مو و گیره های مو خودداری کنید.

➤ سر و گردن خود را بپوشانید تا در تابستان از آفتابسوختگی شدید جلوگیری شود. از سرمایش شدید محافظت شود.

➤ بهتر است قبل از شروع شیمی درمانی موهای خود را کوتاه کنید.

➤ از شامپوی ملایم (شامپو بچه) استفاده کنید و هفته ای یکبار موهایتان را با شامپو شستشو دهید.

✓ یبوست

○ آموزش:

- از مواد غذایی پر فیبر نظیر محصولات برگ سبز ، سبوس ، میوه جات تازه ، سبزیجات و ذرت بو داده زیاد استفاده کنید.
- مایعات کافی در طول روز استفاده کنید (آب ، آب میوه تازه ، آلو، مایعات گرم به هنگام شب)
- در صورت احساس دفع فورا به دستشویی رفته و عمل دفع را به تاخیر نیاندازید.
- برای دفع زمان خاصی را در نظر بگیرید (صبح ها بعد از صبحانه بهترین زمان برای عمل دفع است).
- در صورتی که یبوست ۳ روز یا بیشتر طول کشید به پزشک مراجعه کرده و دستورات او را اجرا کنید.
- در طول روز ورزش های سبک نظیر پیاده روی را انجام دهید.

✓ سیستمیت

○ آموزش:

➤ افزایش مصرف مایعات روزانه

➤ حداقل هر ۴ ساعت در روز و حداقل ۱ بار در طول شب دفع ادرار داشته باشید.

➤ در صورت بروز علائم خونریزی (خون در ادرار)، سوزش ادرار، درد، تب و لرز فوراً به پزشک گزارش دهید.

✓ افسردگی

○ آموزش:

➤ شرکت در فعالیت و سرگرمی های لذت بخش مثل موسیقی، عبادت، مطالعه و گردش

➤ در مورد احساسات و نگرانی های خود با کسی صحبت کنید.

✓موکوزیتواژینال

○آموزش:

- درد ، زخم ، خونریزیاز مخاط واژن را به پزشك اطلاع دهید.
- براي کاهش خارش و بوي بد ، حمام نشیمنگاه با آب نمك داشته باشید.
- بعد از اجابت مزاج ناحیه را با مخلوط آب اکسیژنه و آب بشویید.
- ازشوینده ، تامپون ، پدهای تجاری حاوي دئودرانت استفاده نکنید.

✓ بی اشتباهی

○ آموزش:

➤ سعی کنید با سایر افراد خانواده و یا با دوستان خود در فضایی مناسب و جذاب، موسیقی ملایم غذا بخورید.

➤ سعی کنید قبل از خوردن ، باشستشو و تمیز کردن دهان ، برای خوردن آماده شوید.

➤ غذا را در وعده های متعدد ولی با حجم کم مصرف کنید (۵ تا ۶ نوبت در روز) از خوردن مایعات همراه با غذا اجتناب کنید تا از احساس پری در شما جلوگیری شود.

➤ از مواد غذایی پر پروتئین نظیر تخم مرغ ، محصولات لبنی (شیر ، ماست ، پنیر ، روغن بادام زمینی ، ماهی و حبوبات) استفاده شود.

➤ به نظر میرسد ، صبحانه وعده ای است که در طول روز نسبت به سایر وعده تحمل میشود، سعی کنید يك سوم از کالری روزانه خود را در این زمان بگنجانید

✓ اسهال

○ آموزش:

- از مصرف مواد سرشار از سبوس، چرب و ادویه دار ، محصولات لبنیو یا شیر جوشیده ، شیرینی جات ، کلم ، قهوه و محصولات الکلی اجتناب کنید.
- رژیم نرم داشته باشید (پوره جات ، مایعات) مصرف مایعات روزانه را افزایش دهید و از آب ، چای کم رنگ و ولرم ، آب گوشت، آب انگور ، آب سیب استفاده کنید.
- بعد از هر بار اجابت مزاج ناحیه مقعد را با آب و صابون ملایم شسته و در معرض هوا خشک کنید.
- از داروهای ضد اسهال در صورت تجویز پزشک درست و به موقع استفاده کنید.

✓ خستگی

○ آموزش:

- زمانی که احساس ضعف دارید استراحت کنید تا انرژی باقیمانده شما حفظ شود.
- دوره های فعالیت و استراحت را برای خود تنظیم کنید.
- بتدریج میزان فعالیت خود را برای انجام امور روزانه افزایش دهید.
- غذا و مایعات کافی مصرف کنید به دفعات ولی با حجم کم تا انرژی کمتری برای هضم غذا صرف شود ، از غذاهای پر پروتئین (تخم مرغ) محصولات لبنی (شیر، ماست، پنیر) ، روغن بادام زمینی، ماهی و حبوبات استفاده شود.
- در محیط آرام با نور ملایم ، بدون سر و صدا ، با دمای مناسب استراحت کنید.
- از روشهای آرامساز، گفتگو ، تفریحات مورد علاقه استفاده کنید.

در صورت وجود علائم زیر ورزش نکنید :

○ ضعف غیر معمول عضلانی، نبض نامنظم، درد یا کرمپ عضلانی، درد قفسه سینه ، تهوع و استفراغ ۲۴ تا ۳۶

ساعت قبل، تنگی نفس، شیمی درمانی وریدی در ۲۴ ساعت گذشته

○ در انجام کارهای خود در صورت نیاز کمک بگیرید.

○ حین انجام کار از روشی استفاده کنید که از اتلاف انرژی شما جلوگیری کند.

○ در صورت وجود درد از مسکن یا روشهای آرامسازی استفاده کنید.

○ سعی کنید کمتر هیجانی و عصبانی شوید.

○ ۱ ساعت پیاده روی با شدت متوسط در روز و یا ۱ ساعت فعالیت شدید در هفته میتواند در پیشگیری از سرطان

های روده، پستان و ریه موثر باشد.

○ از ورزشهای ملایم نظیر پیاده روی روزانه استفاده کنید.

✓موکوزیت مقعدی

○آموزش:

- از غذای کم باقیمانده و سبک استفاده کنید.
- از مایعات کافی استفاده کنید.
- از داروهای ضد اسهال و ضد درد تجویز شده به موقع استفاده کنید.
- بعد از هر بار اجابت مزاج ناحیه مقعد را با آب و صابون ملایم شسته و در معرض هوا خشک کنید.

✓ تهوع و استفراغ

○ آموزش:

- به دفعات ولي با حجم کم و آرام بخوريد (۵ تا ۶ وعده غذا در طول روز)
➤ ○
- از مصرف غذاهاي چرب، خيلي شيرين، ادويه دار، خيلي سرد و گرم و نفاخ
○ اجتناب كنيد.
- از ديدن مناظر ناخوشايند ، از بوها و مزه هاي نامطبوع اجتناب كنيد. مصرف غذاي سرد ، شور ، نان خشك ممكن است بهتر تحمل شوند.
- در صورت تشديد استفراغ از رژيم مايعات صاف استفاده كرده و به پزشك اطلاع دهيد.
- از روش هاي آرامساز و موسيقي براي انحراف ذهن استفاده كنيد.
- از خوردن مايعات همراه غذا و حداقل تا ۱ ساعت بعد از غذا اجتناب كنيد.
- از خوردن غذا در محيط پرسر و صدا و بوهاي تند و محرك اجتناب كنيد.
- قبل از غذا از داروهاي ضد تهوع تجويز شده استفاده كنيد (۲۰ تا ۳۰ دقيقه قبل از غذا)

- در محیط شاد و با اعضای خانواده غذا بخورید.
- از خوردن غذای ادویه دار و خیلی گرم و خیلی سرد پرهیز کنید.
- بهداشت دهانتان را مرتب رعایت کنید و قبل و بعد از غذا دهانتان را بشویید
- جهت جلوگیری از بوی بد دهان، از آدامس یا آبنبات با شیرینی کم استفاده کنید.
- چنانچه درد دارید قبل از غذا از مسکن استفاده کنید.
- بعد از خوردن غذا از خوابیدن پرهیز کنید (در حالت نشسته یا نیمه نشسته)
- بعد از خوردن غذا فعالیت‌سنگین انجام ندهید.

✓ استوماتیت

○ آموزش:

- به طور مرتب بعد از هر وعده غذایی دهان و دندان خود را با مسواک نرم و در صورت عدم وجود خونریزی و درد، به هنگام خواب از نخ دندان استفاده کند.
- با محلول دهانشویه (حاوی آب و نمک یا آب و جوش شیرین) حداقل ۴ بار در روز دهان خود را بشویید (بهتر است هر ۲ ساعت دهانشویه داشته باشید)
- از مواد محرك دهان (سیگار ، مشروبات الکلی، ادویه جات و خمیر دندان تجارتي و دهانشویه هاي تجارتي) استفاده نکنید.
- در صورت بروز تکه هاي سفید رنگ بر روي زبان ، کام و گلو فورا به پزشك اطلاع دهید.
- از شستشوي دهان با محلولهاي حاوي الكل يا گلیسيرین اجتناب کنید. (باعث خشکی و تحريك بیشتر مخاط میشوند)
- از تکه هاي کوچک یخ ، آب نبات هاي بدون شکر و جویدن آدامسهاي کم شیرینی جهت تحريك ترشح بزاق استفاده کنید.

در صورت داشتن دندان مصنوعی آنها را در طول روز و نیز به هنگام خواب جهت شستشو و تمیز کردن خارج کنید.

از دندان مصنوعی فقط هنگام غذا خوردن استفاده کنید.

در صورت بروز زخم های دهانی از خوردن غذاهای سفت (سیب، ادویه دار ، تحریک کننده آب میوه های ترش، مرکبات و غذاهای داغ اجتناب کنید.

از غذاهای نرم استفاده کنید.

سیگار نکشید.

لبه های دندان را چرب کنید.

سعی کنید همیشه دهان و لب های خود را مرطوب نگه دارید.

هر ۲۴ ساعت یکبار از نخ دندان استفاده کنید (در صورت بروز درد و خونریزی از لثه نخ دندان استفاده نشود).

مایع به مقدار زیاد بنوشید (۸ تا ۱۲ لیوان در طول روز).

✓ درد

○ آموزش:

- داروهای ضد درد باید به طور منظم خورده شوند.
- یبوست، خشکی دهان و خواب آلودگی از جمله عوارض داروهای ضد درد هستند.
- استراحت و استراتژیهای آرامسازی نظیر موسیقی، ورزش آرامسازی پیشرونده، انحراف ذهن و تصویرسازی مثبت در کنترل درد موثرند.

مشکلات یادگیری بیماران سرطانی

- اضطراب و استرس ناشی از درمان و تشخیص ها
- اثرات کانسر روی CNS
- شیمی درمانی با دوز بالا باعث مشکلات و اختلالات نورولوژیکی میشود.
- اختلالات شناختی پایدار در بیمارانی که اینترلوکین و اینترفرون استفاده میکنند.
- اکثر سرطانها در سنین بالای ۶۵ سال اتفاق می افتد.
- مشکلات یادگیری در گروههای فرهنگی و اقلیتها
- افراد کم سواد و بیسواد

نقش پرستار در شیمی درمانی

- کمپبل (Cambell) تدابیر پرستاری را به ۴ دسته تقسیم میکند:
- ۱- تدابیر درمانی (Nursing Treatment) : مراقبتهای حفاظتی و حمایتی
  - ✓ تنظیم و حفظ محیط داخلی و خارجی بدن بیمار
  - ✓ حمایت از انجام اعمال طبیعی بدن بیمار
  - ✓ فراهم نمودن آسایش و راحتی بیمار
  - ✓ تسهیل نکات بهداشتی
  - ✓ پیشگیری از بیماری و صدمات

۲- مشاهدات پرستاری (Nursing Observation):
شامل مراقبتهایی که توسط معاینه، نظارت و نگاه کردن و کنترل

۳- افزایش اطلاعات بهداشت (Health Education): شامل مراقبتهای که به
مربوط به سلامتی و توصیف آن می پردازد.

۴- آخرین نوع از تدابیر پرستاری (Medically Delegated Activities):
فعالیت هایی که با اجرای دستورات و درمان های طبی که پزشک توصیه میکند مربوط شده
و این تدابیر تحت نظارت پزشک انجام میگیرد

